

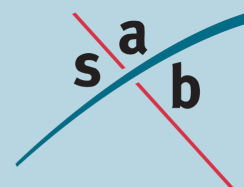
Flora- en faunaraapportage

Zeeland, Landgoed Nabbegat

Gemeente Landerd

Datum: 27 augustus 2010

Projectnummer: 80803

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
1.2	Planomschrijving	4
1.3	Wettelijk kader	7
2	Quick scan flora en fauna	9
2.1	Onderzoeksmethode	9
2.2	Gebiedsbescherming	9
2.3	Soortenbescherming	11
2.4	Conclusie	18
3	Nader veldonderzoek flora en fauna	21
4	Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag	22
5	Voortoets/ Oriënterende habitattoets	23

Bijlagen:

- Bijlage 1: Gegevens Natuurloket
- Bijlage 2: Literatuurlijst

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregeling. Uit dit onderzoek moet blijken of met de ingrepen negatieve effecten op beschermde gebieden en soorten zijn te verwachten en of daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing is verkregen. In deze flora- en faunarapportage worden de effecten op de aanwezige natuurwaarden besproken. De flora- en faunarapportage is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

1. **Inleiding.** Beschrijving van beoogde plannen, ligging van plangebied en de gevolgen van de ingrepen voor de huidige situatie en het wettelijke kader.
2. **Quick scan Flora en fauna.** Deze is gebaseerd op een eenmalige veldverkenning. In deze quick scan zijn op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten en een eenmalige veldverkenning uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in en in de directe omgeving van het plangebied. In de quick scan zijn uitspraken gedaan over de effecten van de plannen op nabijgelegen beschermde gebieden en op direct nabij het plangebied voorkomende (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde flora en fauna. Hieruit volgt de conclusie of nader veldonderzoek naar strikt beschermde soorten noodzakelijk is en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.
3. **Nader veldonderzoek flora en fauna.** Beschrijving van het nader onderzoek, indien dit uitgevoerd is. Hierbij wordt ingegaan op de kwalificaties van de onderzoeker(s), de data waarop de veldbezoeken hebben plaatsgevonden, de methode van onderzoeken, specifieke ecologische kenmerken van de soort en uiteraard de resultaten.
4. **Mitigerende maatregelen.** Als uit de resultaten van het nader onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is door strikt beschermde soorten, dan dienen maatregelen te voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied vermindert. Als SAB het opstellen van deze maatregelen verzorgt, dan worden deze beschreven in dit hoofdstuk. Mocht het opstellen van maatregelen niet afdoende zijn en is een **ontheffingsaanvraag** ex artikel 75 van de Flora- en faunawet alsnog aan de orde, dan staat deze ook hier.
5. **Voortoets of Oriënterende Habitattoets.** Dit is alleen in het geval wanneer negatieve effecten te verwachten zijn op (instandhoudingsdoelstellingen van) beschermde natuurgebieden. Aan de hand van de Effectenindicator van het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk optredende effecten.

De onderzoeken in deze flora en faunarapportage zijn uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving (zie para-

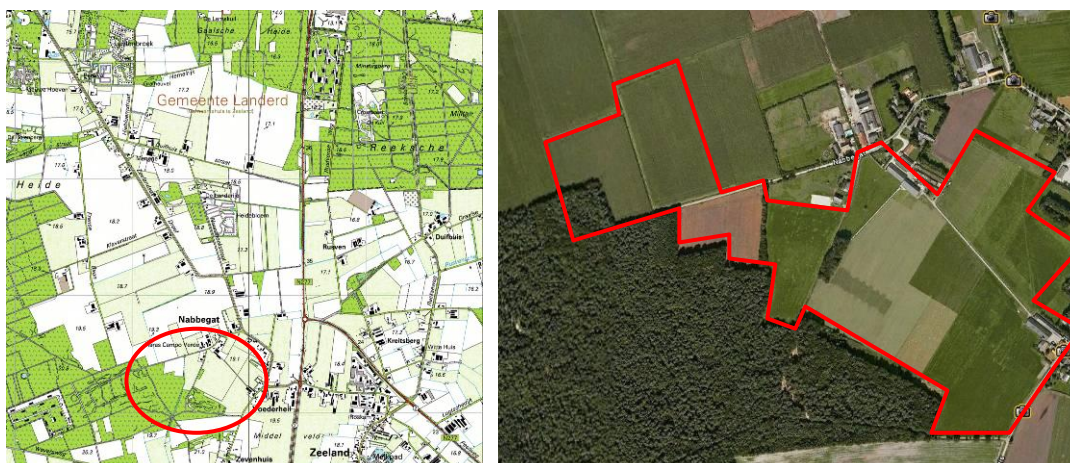
graaf 1.3). Bovendien zijn alle onderzoeken uitgevoerd volgens de door Gegevens autoriteit Natuur meest recent uitgegeven protocollen.

Gegevens flora en fauna

SAB streeft ernaar alle waarnemingen van (bijzondere) soorten die verzameld worden tijdens flora- en faunaonderzoeken door te geven aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD). De invoer van gegevens in de NDFD leidt tot een beter overzicht van het voorkomen van (beschermde) soorten en daarmee tot een betere bescherming van deze soorten.

1.2 Planomschrijving

In Zeeland (gemeente Landerd, provincie Noord-Brabant) is de ontwikkeling van een nieuw landgoed genaamd Nabbegat beoogd. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd is toetsing aan de natuurregeling. Voorliggend flora en faunaonderzoek is opgesteld door SAB en geeft een eerste inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze plek.

Afbeelding 1: globale ligging plangebied (luchtfoto: Google Earth, bewerking SAB)

Het te ontwikkelen landgoed ligt ten noordwesten van het dorp Zeeland en ten noorden van Uden. Het plangebied is gelegen aan de bosrand van het gebied de Maashorst. Het wordt grofweg begrensd door de wegen Nabbegat, Schaijkseweg en Zevenhuis en de bossen van de Maashorst. Het plangebied is een oud akkercomplex in de vorm van een voor het gebied typerende kransakker. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 32 hectare.

Plangebied

Het plangebied is op dit moment in gebruik als agrarisch grondgebied en wordt ook overeenkomstig beheerd. Zo worden percelen niet extensief onderhouden met ruige graslanden als resultaat. Overige percelen betreffen maïsakkers, aardappelakkers en door schapen begraasde grasvelden. Verder staan in het plangebied een zestal agrarische opstallen die gesloopt worden. Het betreffen voornamelijk oude varkensstallen, die grotendeels niet meer als zodoende in gebruik genomen worden. De omgeving van het plangebied bestaat uit voornamelijk agrarisch grondgebied met een vrij lage natuurwaarde. Er is een scherpe overgang aanwezig tussen het ten westen gelegen bos en de agrarische gronden van het plangebied. De agrarische gronden zijn over

het algemeen zeer voedselrijk, met name de maïsakkers. Verder ligt ten westen van het plangebied het bosgebied behorende bij het natuurgebied Maashorst.

De bossen ten zuiden van het plangebied, het meest oostelijke punt van dit deel van de Maashorst, worden intensief gebruikt als (gedoogde) crossbaan, die er al 30 jaar gelegen is. Volgens de gemeente is het crossen gestopt of zou het crossen gestopt moeten zijn. Ten tijde van het veldbezoek bleek dat dit niet het geval is. Het bos bestaat hier uit een naald- en loofbos. Op deze locatie zijn enkele oudere zomereiken, berken en dennen aanwezig. De ondergroei bestaat voornamelijk uit varens. Naar het noordwesten toe wordt het bosgebied opener en domineren meer loofbomen waardoor meer ondergroei in de vorm van grassen aanwezig is.

Bij afbeelding 2 is een globale indicatie gegeven van het plangebied ten tijde van het veldbezoek op 19 augustus 2010.

Afbeelding 2: te slopen stallen (boven en midden) en bosranden in het plangebied (onder) (Foto's: SAB, 2010)

Beoogde ontwikkelingen

De ontwikkeling voorziet in de sloop van enkele stallen, bouw van een viertal vrijstaande woningen, twee geschakelde woningen, een herberg en ontwikkeling van ongeveer 15 hectare nieuwe natuur. Ontwikkeling van nieuwe natuur betreft:

- Het omvormen van de harde bosrand tot een geleidelijke overgang naar het landgoed. Een geleidelijke overgang is een ideaal biotoop voor veel planten, zangvogels, zoogdieren, reptielen, amfibieën en insecten. Het bos is van oorsprong gelegen op zandgrond terwijl de agrarische gronden gelegen zijn op de voedselrijkere gronden. Door hier een geleidelijke overgang te creëren ontstaat een grote variatie aan biotopen wat weer leidt tot een hoge biodiversiteit.
- Aanleg van waterpartijen met flauwe oevers. Dergelijke waterpartijen kunnen een goed habitat vormen voor amfibieën. Verspreid over de Maashorst en de omgeving zijn poelen aangelegd, onder andere ten behoeve van amfibieën. Een geschikte waterpartij op het landgoed in combinatie met een “zachte” bosrand zou grote versteviging kunnen vormen van de metapopulatie van amfibieën in de Maashorst en directe omgeving. Het hoogste effect kan worden bereikt door de waterpartijen dicht bij de geleidelijke bosrand aan te leggen.
- Vergroting van de bosrand. Het gebruik van bomenlanen op een landschap leidt tot een vergroting van de bosrand. Soorten als spechten en vleermuizen maken gebruik van dergelijke bomen. Door het strategisch aanleggen van bomenlanen kan het migratienetwerk voor vleermuizen in de omgeving sterk worden gestimuleerd, zonder aantasting van het beeld als landgoed.

In onderstaande afbeelding is een indruk van het nieuwe landgoed weergegeven.

Afbeelding 3: indruk toekomstige inrichting landgoed Nabbegat (SAB, 2010)

1.3 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

1.3.1 Gebiedsbescherming

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europees Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn ook de al bestaande staatsnatuurmogumenten opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden plannen of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

1.3.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en op de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te veront- rusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te ver- storen (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderschei- den:

1. beschermingscategorie 1:

Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora-

en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;

2. beschermingscategorie 2:

Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.

In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;

3. beschermingscategorie 3:

Voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen een in de wet genoemd belang dienen en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het plan in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen van) leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig (ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit).

1.3.3 Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop- grond- of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2 Quick scan flora en fauna

2.1 Onderzoeksmethode

Het Natuurloket geeft in de kilometerhokken waarbinnen het plangebied en haar invloedsgebied is gelegen (173-413 en 174-413) het voorkomen van beschermde vaatplanten, zoogdieren en watervogels weer (Bijlage 1). Binnen de kilometerhokken is geen enkele soortgroep goed onderzocht, het plangebied maakt maar een klein onderdeel uit van het betreffende kilometerhok en de beschikbare Natuurloketgegevens zijn in dit geval van lage kwaliteit. Om deze reden is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen, maar de quick scan vooral te baseren op de biotoopinschatting van een ecooloog van SAB Arnhem B.V.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, *et al.*, 1997) en diverse websites die de meest recente informatie verschaffen omtrent de verspreiding van soorten. Deze bronnen vermelden soortgegevens op uurhokniveau (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het globale gegevens betreft. Bijlage 2 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 19 augustus 2010 heeft een ecooloog van SAB Arnhem B.V. het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter is hiervoor niet toereikend.

2.2 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden.

2.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is het Natura 2000-gebied "Sint Jansberg". Dit beschermde gebied ligt op ongeveer 18 kilometer afstand. Gezien tussenliggende elementen (bos en wegen), bebouwing (verstoring) en de afstand zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten van de plannen op het beschermde gebied niet te verwachten.

2.2.2 Ecologische Hoofdstructuur

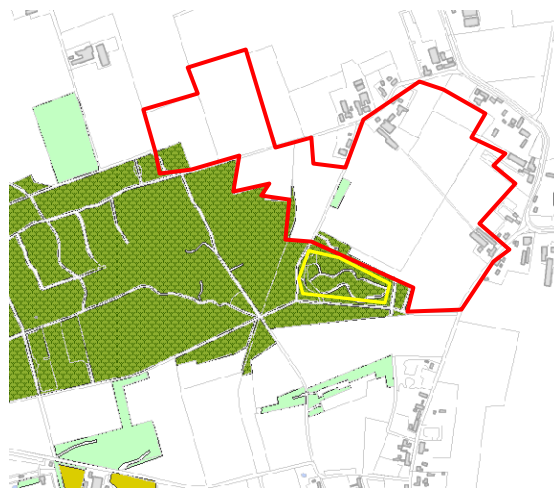
Het plangebied ligt niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), maar de bossen die de zuid- en westgrens van het plangebied vormen zijn aangewezen als EHS. De bosgebieden zijn verder aangewezen als stiltegebied.

Beschrijving huidige natuurwaarden

De Maashorst is aangewezen als onderdeel van de EHS en valt onder Hoofdgroep 2 “Begeleid-natuurlijke typen” zoals beschreven in Bal *et al.* (2001). Binnen dit type natuur wordt een beheer gevoerd waarbij gekozen is voor een actieve, maar beperkte rol van de mens in de vorm van het begeleiden van grootschalige processen die leiden tot ruimtelijke variatie. De ontwikkeling van het landgoed valt, afhankelijk van het beheer en de inrichting binnen Hoofdgroep 3 (half-natuurlijke typen) of Hoofdgroep 4 (multifunctionele afgeleiden). Bij een geleidelijke overgang van bos naar open landschap (zoom, mantel en droog struweel van de hogere gronden Natuurdoeltype 3.53, Hoofdgroep 3) behoren tot de doelsoorten onder andere:

- Zoogdieren: Das (*Melis melis*), Veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*), Franjestaart (*Myotis nattereri*), Watervleermuis (*Myotis daubentonii*), Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*);
- Vogels: Buizerd (*Buteo buteo*), Draaihals (*Jynx torquilla*), Europese Kanarie (*Serinus serinus*), Geelgors (*Emberiza citrinella*), Grasmus (*Sylvia communis*), Grauwe klauwier (*Lanius collurio*), Havik (*Accipiter gentilis*), Kerkuil (*Tyto alba*) en Steenuil (*Athene noctua*);
- Reptielen: Hazelworm (*Anguis fragilis*);
- Amfibieën: Alpenwatersalamander (*Mesotriton alpestris*), Heikikker (*Rana arvalis*), Kamsalamander (*Triturus cristatus*);
- Vaatplanten: Beemdkroon (*Knautia arvensis*), Dubbelloof (*Blechnum spicant*), Gewone agrimonie (*Agrimonia eupatoria*) en Grote bremraap (*Orobranchepum-genistae*).

Uit het natuurgebiedsplan “Oost-Brabant” is bekend dat in dit gebied soorten voorkomen als de Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*), Boomleeuwerik (*Lullula arborea*), Wespendif (*Pernis apivorus*), Havik (*Accipiter gentilis*), Boomvalk (*Falco subbuteo*), Ransuil (*Asio otus*), Kruisbek (*Loxia curvirostra*), Das (*Melis melis*) en de Levendbarendende hagedis (*Zootoca vivipara*). Meer recente verspreidingsgegevens tonen aan dat ook de Kamsalamander (*Triturus cristatus*) sporadisch voorkomt in het gebied (gegevens RAVON). De doelsoorten Havik, Das en Kamsalamander komen dus al in de directe omgeving voor.

Afbeelding 4: Ligging plangebied (rood) en crossbaan (geel) tegen en in de EHS “de Maashorst” (donkergroen) (bron: atlas.brabant.nl, augustus 2010)

Uit recente onderzoeken blijkt dat in de omgeving ook de Hazelworm (*Anguis fragilis*) voorkomt (Van den heuvel *et al.*, 2007, 2008). Dit reptiel komt in zeer lage aantallen voor op de Reeksche heide ten noordoosten van het plangebied. Het betreft een unieke populatie omdat deze soort voorheen niet bekend was in de regio. De Hazelworm is ook één van de hiervoor genoemde doelsoorten.

Het huidige gebruik van de EHS kan als volgt gezien worden. In het zuidoosten van het bosgebied van Maashorst ligt al meer dan 30 jaar een crossbaan dat gedoogd wordt. De gemeente geeft aan dat deze crossbaan niet meer gebruikt wordt of zou worden, maar het blijkt nog actief in gebruik te zijn. Deze crossbaan veroorzaakt veel verstoring zoals geluidsoverlast en aantasting van natuurwaarden in een aangewezen stilte gebied. Verder loopt door het plangebied en langs de oostelijke bosranden een wandelroute, het Nabbegatsepad.

Effectenbeoordeling

Met de toekomstige ontwikkeling vindt geen directe aantasting van natuurwaarden in de EHS plaats, omdat geen ingrepen in aangewezen EHS gebied (bos) worden uitgevoerd. De grootste ontwikkeling betreft natuurontwikkeling van 15 hectare en bouw van enkele woningen en een zorgboerderij. Natuurontwikkeling heeft positieve effecten op de EHS. De bouw van gebouwen vindt plaats aan een bosrand naast een stiltegebied. Dit deel van het bosgebied is reeds verstoord door een crossbaan, maar zal mogelijk door de bouw van woningen en een doodlopende weg extra verstoord worden, vooral als de crossbaan in de toekomst verdwijnt. De verstoring is echter niet groter dan de huidige verstoringsgraad van de crossbaan. Wel vormen de woningen een barrière voor foerageren van soorten tussen het bosgebied en de noordelijke gelegen agrarische gronden.

Conclusie

Met de realisatie van nieuwe woningen vindt extra verstoring van reeds verstoord bosgebied plaats en vindt barrière vorming plaats tussen het bosgebied en de agrarische gronden. De ontwikkeling van nieuwe natuur (15 hectare) compenseert de verstoring. Om de verstoring door struinende mensen in het bos te ontmoedigen wordt geadviseerd maatregelen te treffen langs de bosrand waar de woningen komen te staan. Om de huidige verbinding van de agrarische gronden met het bosgebied zoveel mogelijk te handhaven en de barrière zo klein mogelijk houden dienen de woningen zo veel mogelijk geclusterd te worden. Verder moet verlichting van de doodlopende weg met lantaarnpalen die veel lichtuitstraling veroorzaken voorkomen te worden. Gedacht moet worden aan oriëntatieverlichting in de vorm van lage paaltjes.

2.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

2.3.1 Vaatplanten

Binnen het plangebied zijn geen potentiële natuurlijke groeiplaatsen voor beschermde plantensoorten aanwezig. Het plangebied wordt zorgvuldig onderhouden en regelmatig worden delen gemaaid. De ruigere graslanden en de bosranden blijven behouden. Van een stabiel ecosysteem is geen sprake en bijzondere groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Strikt beschermde vaatplanten worden binnen het plangebied niet verwacht. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft. Tijdens het verkennende veldbezoek zijn alleen algemene soorten aangetroffen zoals onder andere Paardenbloem (*Taraxacum officinale*), Jakobskruid (*Jacobaea vulgaris*), Vlasbekje (*Linaria vulgaris*), Brede weegbree (*Plantago media*), Gewone braam (*Rubus fruticosus*) en Grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*). Deze plantensoorten zijn kenmerkend voor een voedselrijk ecosysteem en strikt beschermde plantensoorten worden niet verwacht in het plangebied. Nader onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, 1992) komen in de omgeving van het plangebied soorten als de Egel (*Erinaceus europeus*), Dwergspitsmuis (*Sorex minutus*), Huisspitsmuis (*Crocidura russula*), Mol (*Talpa europea*), Vos (*Vulpes vulpes*), Hermelijn (*Mustela erminea*), Bunzing (*Mustela putorius*), Wezel (*Mustela nivalis*), Ree (*Capreolus capreolus*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Haas (*Lepus europeus*), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de meer strikt beschermde soorten Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) en de Das (*Meles meles*) voor. Het voorkomen van de Das (*Melis melis*) is tevens bekend uit het natuurgebiedsplan "Oost-Brabant".

Algemeen voorkomende soorten

Het plangebied betreft agrarische gronden in het buitengebied en is gelegen tegen een bos. Vaste rust- en verblijfsplaatsen van algemeen voorkomende soorten als de Egel (*E. europeus*), Ree (*Capreolus capreolus*), Huisspitsmuis (*C. russula*), Mol (*T. europea*) en kleine marterachtigen zijn niet uit te sluiten. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfsplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Eekhoorn

De Eekhoorn leeft bij voorkeur in naald- of gemengd bos, echter ook in loofbos, vooral in boszomen. Verder in houtwallen, tuinen en parken in beboste omgeving. In verband met de afhankelijkheid van rijpe boomzaden is de leeftijd van het bos belangrijker dan de samenstelling (20 jaar en meer voor coniferen; 40 resp. 80 jaar voor eiken en beuken). Met de plannen worden geen bomen gekapt, waardoor nestlocaties of foerageergebied van de Eekhoorn niet aangetast worden. In de toekomstige situatie wordt de omgeving geschikter aangezien bosontwikkeling plaats gaat vinden.

Das

De Das leeft in een gebied dat bestaat uit een combinatie van bos (huisvesting) en agrarisch gebied (voedsel). Een kleinschalig gevarieerd landschap met graslanden, akkers en bosjes biedt een uitgebreid menu aan voedsel voor deze omnivoor. Het plangebied (weidegronden) en de directe omgeving (bossen) zijn geschikt als leefgebied voor de Das. Tijdens het veldbezoek is in de bossen ten zuiden van het plangebied een actieve dassenburcht aangetroffen. Zie afbeelding 5 voor ligging dassenburcht.

Afbeelding 5: Ligging dassenburcht (rood), crossbaan (blauw) en aangetroffen actieve sporen van de Das (foto's SAB, 2010).

Deze burcht is gelegen op ongeveer 10 à 20 meter afstand van de zuidelijk gelegen crossbaan en op ongeveer 25 meter afstand van de bosrand. De burcht heeft minimaal acht pijpen en het is aannemelijk dat dit de hoofdburcht betreft. In de omgeving van deze burcht zijn verder enkele kleinere burchten aangetroffen, zogenaamde bijburchten, latrines en haren. De hoofdburcht wordt actief in gebruik genomen, aangezien verse sporen (pootafdrukken en zandwaaiers) zijn aangetroffen. Het is aannemelijk dat deze waaiers zijn aangelegd in de nacht voorafgaand aan het veldbezoek, omdat geen regensporen op deze waaiers zijn aangetroffen. De laatste bui is op de voorgaande dag van het veldbezoek gevallen.

Effecten op de Das

Met de plannen vindt geen directe aantasting van de burchten plaats, het bosgebied valt niet binnen de grenzen van het plangebied en de agrarische weidegronden die dienen als foerageergebied blijven behouden. Wel is sprake van indirecte aantasting. Aan de bosrand wordt de bouw van woningen mogelijk gemaakt. Met de bouw van woningen zal een barrière gevormd worden tussen de burcht(en) en het foerageergebied ten noorden van het bos.

Verder zal sprake zijn van een toename van verstoring van de burcht(en). Het zuiden van de burcht(en) is in de huidige situatie verstoord door de crossbaan. Het noorden is onverstoord en betreft de rustige zijde. Met de bouw van woningen en aanleg van een (doodlopende) weg zal de noordelijke zone niet onverstoord blijven. De kans is aanwezig dat de burcht(en) door de nieuwbouw dusdanig aangetast wordt dat sprake is van het ongeschikt worden van de burchten.

Mitigerende maatregelen

Om indirecte aantasting van de burchten van de Das te voorkomen dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden. Hierbij moet men denken aan het plaatsen van hekken, verschuiven van de locatie van de nieuwe woningen en het inpassen van de woningen. Om de mitigerende maatregelen werkbaar en optimaal te maken wordt geadviseerd de actieve wissels en foerageergebieden in kaart te brengen door middel van een nader onderzoek of contact met de Stichting Dassenwerkgroep Brabant. Hierbij is van belang om te weten of de dassen gebruik van de noordelijke weidegronden, de zuidelijke weidegronden en of de wissels over de gronden lopen waar de woningen komen. Met deze gegevens kan bepaald worden wat de beste manier is om de verbinding met het foerageergebied te behouden. Indien geen maatregelen getroffen worden is sprake van overtreding van de Flora- en faunawet.

Waterspitsmuis

De Waterspitsmuis verblijft in goed ontwikkelde oevervegetatie bij schoon, stilstaand of langzaamstromend water. In het plangebied zijn watervoerende elementen aanwezig, maar deze zijn niet permanent watervoerend. Ze zijn alleen gevuld in dagen met veel regen. Het is dan ook uit te sluiten dat de soort een verblijfplaats in het plangebied heeft. Met de plannen worden geen verblijfplaatsen aangetast.

2.3.3 Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens (Broekhuizen, 1992; Limpens, et. al., 1997) komen in de omgeving van het plangebied de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en de Watervleermuis (*Myotis daubentonii*) voor. Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals Gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en Laatvlieger (*E. serotinus*) en boombewonende soorten als Rosse vleermuis (*N. noctula*) en Watervleermuis (*M. daubentonii*). Daarnaast zijn soorten die van beide elementen gebruik maken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de Gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz). Andere soorten als de Rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten en spleten en achter loshangende schors). De Watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen

Gebouwbewonende soorten worden aangetroffen in spouwmuren, achter gevelbetimmering, onder het dakbeschot, enz. De te slopen gebouwen in het plangebied bestaan uit muren zonder spouwmuur (enkelsteensmuren, betonblokken en damwandprofielen). Gevelbetimmering en dakbeschot zijn tevens niet aanwezig. Dakbedekking van de gebouwen bestaan uit golfplaten. Op basis van voorstaande worden geen vaste rust- en verblijfplaatsen van strikt beschermde gebouwbewonende vleermuizen verwacht in het plangebied. Met de sloop van de gebouwen is geen sprake van aantasting van verblijfplaatsen. Gericht onderzoek is niet noodzakelijk

Boombewonende soorten vleermuizen

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangende schors. Met de plannen worden geen bomen gekapt, waardoor vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen niet worden aangetast. Gericht onderzoek is niet noodzakelijk.

Vliegroutes

Vleermuizen maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, daarom kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. De bosranden dienen mogelijk als vaste vliegroute voor vleermuizen. Deze randen worden niet aangetast, maar hier zal ontwikkeling van bos gestimuleerd worden en zullen enkele poelen aangelegd worden. Dit heeft positieve effecten op het foerageergebied van vleermuizen. Aangezien de ontwikkeling van de bomen langzaam gaat, kunnen de vleermuizen zich aanpassen aan de nieuwe vliegroute. Wel dient verlichting van de bomenrij in het zuiden van het plangebied, daar waar nieuwe woningen gerealiseerd worden, beperkt te blijven. Vleermuizen zijn nachtdieren en gevoelig voor verlichting. De doodlopende weg dient niet verlicht te worden met lantaarnpalen, als alternatief zou er oriëntatieverlichting toegepast kunnen worden (lage paaltjes). Gericht onderzoek is niet noodzakelijk.

2.3.4 Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het plangebied met struweel en bomen is geschikt als broedgelegenheid voor veel vogels.

Uit het natuurgebiedsplan "Oost-Brabant" is bekend dat in dit gebied soorten voorkomen als de Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*), Boomleeuwerik (*Lullula arborea*), Wespendif (*Pernis apivorus*), Havik (*Accipiter gentilis*), Boomvalk (*Falco subbuteo*), Ransuil (*Asio otus*) en de Kruisbek (*Loxia curvirostra*).

Jaarrond beschermde vogelsoorten

In het kader van de Flora- en faunawet zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Dit betekent dat nestlocaties van deze soorten het gehele seizoen beschermd zijn. Hierin worden vier categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil);
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus);
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk);
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn de volgende soorten aangetroffen: Zwarte Kraai (*Corvus corone*), Merel (*Turdus merula*), Koolmees (*Parus major*), Ekster (*Pica pica*), Kauw (*Corvus monedula*), Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*), Grote Bonte Specht (*Dendrocopos major*), Gaai (*Garrulus glandarius*), Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*), Roodborst (*Erithacus rubecula*), Boerenwaluw (*Hirundo rustica*), Huiswaluw (*Delichon urbicum*) en de Huismus (*Passer domesticus*).

Van de aangetroffen soorten zijn alleen de nestlocaties van de Huismus jaarrond beschermd. Nestlocaties van de Boerenwaluw en Huiswaluw zijn jaarrond beschermd indien met de plannen de lokale populatie aangetast wordt. Sporen van uilen (braakballen, uitwerpselen of veren) zijn niet aangetroffen in de te slopen gebouwen. In het bosgebied aan de rand van de plangebied broedt volgens waarneming.nl de Bosuil. Overige roofvogels zijn niet uit te sluiten in de omgeving van het plangebied. Aangezien met de plannen geen bomen gekapt worden of foerageergebied wordt aangetast, zijn negatieve effecten op de Bosuil en overig boombewonende soorten (roofvogels) niet te verwachten.

Huismus

In één van de te slopen schuren zijn veelvuldig huismussen aangetroffen. Ook zijn in deze schuren nesten en sporen van in gebruik zijnde nesten aangetroffen. Met de sloop van dit gebouw vindt aantasting van nestlocaties van de Huismus plaats. Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen moeten mitigerende maatregelen getroffen te worden die ervoor zorgen dat te allen tijde de functionaliteit van het plangebied voor de soort niet achteruit gaat.

Boerenwaluw

Nestlocatie van de Boerenwaluw zijn aangetroffen in een te slopen stal. Het betreft een tweetal nestlocaties die dit jaar gebruikt zijn. Met de sloop van deze stal wordt actief gebruikte nesten verwijderd. Dit betreft geen aantasting van de lokale populatie, omdat in de directe omgeving voldoende alternatieve broedlocaties (schapenstallen) aanwezig zijn. Het foerageergebied blijft tevens gehandhaafd. De plannen betreffen geen overtreding van de Flora- en faunawet.

Huiswaluw

In het plangebied is deze soort alleen foeragerend aangetroffen. Nestlocaties zijn niet waargenomen. Met de sloop van gebouwen vindt geen aantasting van nestlocaties plaats en is geen sprake van overtreding van de Flora- en faunawet.

Afbeelding 6: waarnemingen van broedlocaties jaarrond beschermde vogelsoorten (Google Earth), Bosuil (rood), Huismus (geel) en Boerenwaluw (groen).

2.3.5 Amfibieën

Stichting RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland) verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen en publiceert deze jaarlijks op het internet (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het plangebied amfibieën voor zoals de Alpenwater salamander (*Mesotriton alpestris*), Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Bruine kikker (*Rana temporaria*), Bastaardkikker (*Rana klepton esculenta*) en de meer strikt beschermde soorten Kamsalamander (*Triturus cristatus*), Rugstreppad (*Bufo calamita*), Heikikker (*Rana arvalis*) en de Poelkikker (*Rana lessonae*).

Algemene soorten

Algemene soorten, zoals Bruine kikker (*R. temporaria*) en Gewone pad (*B. bufo*), die na de metamorfose op het land naar voedsel gaan zoeken, zijn gezien de binnen het plangebied gelegen biotopen niet uit te sluiten. Deze soorten kunnen grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Beschermde soorten

In het plangebied liggen geen voor amfibieën geschikte watervoerende elementen. De sloten zijn alleen watervoerend als hevige regenbuien gevallen zijn. In de toekomstige situatie worden nieuwe poelen en watervoerende elementen aangelegd. Dit heeft positieve effecten op strikt beschermde soorten. Deze elementen zouden in de toekomst kunnen dienen als voortplantingslocatie. De nieuwe en oude bossen dienen dan als overwinteringslocatie. Met de toekomstige plannen worden geen vaste rust- en verblijfplaatsen van strikt beschermde amfibieën aangetast. De toekomstige situatie is zelfs geschikter voor strikt beschermde soorten. Wel wordt geadviseerd de waterpartijen te voorzien van flauwe oevers zonder beschoeiing. Door de waterpartijen aan de rand van de geleidelijke overgang aan te leggen, wordt de recreatiedruk in de bosrand aanzienlijk verminderd. De kansen op kolonisatie door amfibieën worden daarmee sterk vergroot. Verder dient geen vis uitgezet te worden in aan te leggen waterpartijen.

2.3.6 Reptielen

Reptielen zijn over het algemeen gebonden aan structuurrijke vegetatie, vaak gelegen in weinig verstoorte biotopen. Soorten als Ringslang (*Natrix natrix*) en Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) kunnen voorkomen in gebieden met een relatief hoge verstoringsgraad. Volgens RAVON is de Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) en Hazelworm (*Anguis fragilis*) wel eens in de omgeving waargenomen.

Uit het natuurgebiedsplan "Oost-Brabant" is bekend dat in dit gebied de Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) voorkomt. Uit recente onderzoeken blijkt dat in de omgeving ook Hazelworm (*Anguis fragilis*) voorkomt (Van den heuvel *et al.*, 2007, 2008). Dit reptiel komt in zeer lage aantallen voor op de Reeksche heide ten noordoosten

van het plangebied. Het betreft een unieke populatie omdat deze soort voorheen niet bekend was in de regio.

Met de plannen worden geen bomen gekapt of voor reptielen geschikte randen aangetaast. In de toekomstige situatie worden bosranden juist geschikter gemaakt voor reptielen door het een geleidelijke overgang te maken tussen bos en weidegrond. Met de toekomstige plannen worden dan ook geen vaste rust- en verblijfplaatsen aangetaast en gericht onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

2.3.7 Vissen

In het plangebied liggen geen permanent watervoerende elementen, waardoor de aanwezigheid van vissen kan worden uitgesloten in het plangebied. Negatieve effecten op vissen zijn daarmee uit te sluiten.

2.3.8 Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Dergelijke biotopen komen niet in het plangebied voor. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de biotopen. De toekomstige situatie wordt geschikter voor libellen en overige insecten.

2.4 Conclusie

In Zeeland (gemeente Landerd, provincie Noord-Brabant) is de ontwikkeling van een nieuw landgoed genaamd Nabbegat beoogd. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties in het kader van de geldende natuurwet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

2.4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden.

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Natura 2000-gebied "Sint Jansberg". Dit beschermde gebied ligt op ongeveer 18 kilometer afstand. Gezien de tussenliggende elementen (bos en wegen), de bebouwing (verstoring) en de afstand zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten van de plannen op het beschermde gebied niet te verwachten.

Ecologische Hoofdstructuur

Met de realisatie van nieuwe woningen vindt verstoring van reeds verstoord bosgebied in de EHS plaats. De ontwikkeling van nieuwe natuur (15 hectare) compenseert deze verstoring. Wel dienen de woningen zo veel mogelijk geclusterd te worden om

de huidige verbinding van de agrarische gronden met het bosgebied zoveel mogelijk te handhaven en de barrière zo klein mogelijk houden. Hierbij moet men denken aan het toepassen van rastering zodat soorten langs de woningen geleid worden en het onverstoorde laten van de groene zones tussen de woningen (door aanplant van dicht struweel aan de randen). Verder moet verlichting van de doodlopende weg met lantaarnpalen die veel lichtuitstraling veroorzaken voorkomen worden. Gedacht moet worden aan oriëntatieverlichting in de vorm van lage paaltjes.

2.4.2 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dieren opzettelijk worden verontrust. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid van het plangebied, zoals bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig; tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook de vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten niet langer kunnen functioneren. Door de werkzaamheden kunnen alle aanwezige soorten negatieve effecten ondervinden van de ingreep. Voor de meeste soorten is dit tijdelijk van aard.

Algemene soorten

De meeste van deze soorten zijn beschermd maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een algehele vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties. Dit betekent dat voor deze soorten de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder ontheffing.

Strikt beschermde soorten

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten staat vermeld op tabel 3 van de Flora- en faunawet en is daarmee strikter beschermd. Voor deze soorten geldt dat bij een aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd.

De Das heeft een vaste rust- en verblijfplaats in de bossen ten zuiden van het plangebied en gebruikt de agrarische gronden rondom als foerageergebied. De Huismus en de Boerenwaluw broeden in de te slopen stallen. Met het bebouwen van de bosrand is sprake van (indirecte) aantasting van een verblijfplaats en aantasting van de verbinding met foerageergebied. Met het slopen van stallen vindt aantasting van verblijfplaatsen van de jaarrond beschermde Huismus en Boerenwaluw plaats. Voor de Das en Huismus moeten mitigerende maatregelen getroffen te worden om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Voor de Boerenwaluw vindt geen overtreding van de Flora- en faunawet plaats, mits buiten het broedseizoen gewerkt wordt. Mogelijk dient een ontheffing aangevraagd te worden voor de Das.

Verder kunnen bij de start van werkzaamheden in het broedseizoen, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zouden kunnen verstoren. Werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen of tijdens het broedseizoen, als broedende vogels binnen en in de directe omgeving van het plangebied uitgesloten kunnen worden.

	Jan.	Feb.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.
Broedvogels												

Tabel 1: Indicatieve periode uit te voeren werkzaamheden. Groen: werkzaamheden kunnen over het algemeen uitgevoerd worden. Oranje: werkzaamheden mogen uitgevoerd worden mits geen broedgevallen aanwezig zijn.

2.4.3 Nader onderzoek

Uit de quick scan is naar voren gekomen dat de Das en Huismus in het plangebied voorkomen. Vaste rust- en verblijfplaatsen en belangrijke leefgebieden van overige strikt beschermde soorten worden niet verwacht.

Voor de Das moeten mitigerende maatregelen getroffen worden. Om de mitigerende maatregelen werkbaar en optimaal te maken wordt geadviseerd de actieve wissels en foerageergebieden in kaart te brengen door middel van nader onderzoek. Hierbij is van belang om te weten of de dassen gebruik van de noordelijke weidegronden, de zuidelijke weidegronden en of de wissels over de gronden lopen waar de woningen komen. Met deze gegevens kan bepaald worden wat de beste manier is om de verbinding met het foerageergebied te behouden. Nader onderzoek kan jaarrond uitgevoerd worden, mits de temperatuur in de winter voor langere tijd niet onder de 10 graden komt.

2.4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- Voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen;
- Als er een zolder of vliering wordt aangelegd, zou deze niet helemaal geïsoleerd kunnen worden. Hierdoor wordt de zolder mogelijk een geschikt verblijf voor vleermuizen;
- Plaatsen van een Steen- of Kerkuilen kast. De omgeving is voor de soort erg geschikt;
- Gebruik van inheemse soorten bomen en struiken bij het inrichten van het landgoed;
- Bufferzone aan de rand van het landgoed aanbrengen in de vorm van houtwallen. Deze houtwallen vormen belangrijke migratiemogelijkheden voor zoogdieren waaronder de Das;
- Recreatie beperken tot het in cultuur gebrachte deel van het landgoed zodat er geen verstoring optreedt in de natuurlijke delen;
- Waterpartijen voorzien van flauwe oevers zonder beschoeiing. Door de waterpartijen aan de rand van de geleidelijke overgang aan te leggen, wordt de recreatiedruk in de bosrand aanzienlijk verminderd. De kansen op kolonisatie door amfibieën worden daarmee sterk vergroot;
- Geen vis uitzetten in eventueel aan te leggen waterpartijen.

3 Nader veldonderzoek flora en fauna

Voor de Das moeten mitigerende maatregelen getroffen worden. Om de mitigerende maatregelen werkbaar en optimaal te maken wordt geadviseerd de actieve wissels en foerageergebieden in kaart te brengen door middel van nader onderzoek of contact met de Stichting Dassenwerkgroep Brabant. Hierbij is van belang om te weten of de dassen gebruik maken van de noordelijke weidegronden, de zuidelijke weidegronden en of de wissels over de gronden lopen waar de woningen komen. Met deze gegevens kan bepaald worden wat de beste manier is om de verbinding met het foerageergebied te behouden. Indien geen maatregelen getroffen worden is sprake van overtreding van de Flora- en faunawet.

4 Mitigerende maatregelen/Ontheffingsaanvraag

Als gevolg van de ingreep wordt een verblijfplaats van de Das en Huismus (indirect) aangetast. Om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen dienen mitigerende maatregelen opgesteld te worden. Hierbij moet men denken aan het plaatsen van hekken, locatie van de woningen verschuiven, breder maken van de verbinding met het bos en agrarische gronden, enz.

zorgplicht

Wel dient met de plannen rekening gehouden te worden met een tweetal algemene voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet. Deze voorwaarden zijn altijd van toepassing:

- In het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) mogen de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. Werkzaamheden tijdens deze periode zouden leiden tot directe verstoring van broedvogels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren;
- Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
  - voortijdig maaien van het plangebied zodat dieren wegtrekken;
  - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in zomer, voorjaar en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
  - het slopen en rooien starten buiten het voortplantingsseizoen en het winter(slaap)seizoen. Zodat het plangebied ongeschikt is voor dieren.

5 Voortoets/ Oriënterende habitattoets

Met de plannen is geen sprake van een (significant) negatief effect op beschermde natuurgebieden. Een toets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 wordt niet noodzakelijk geacht.

Bijlage 1: Gegevens Natuurloket

Rapportage voor kilometerhok X:173 / Y:413

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten	3					goed	-	1991-2007
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren		1				slecht	51-100%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen						niet		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Rapportage voor kilometerhok X:174 / Y:413

Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						slecht	-	1975-1990
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen						niet		1992-2007
Zoogdieren		1				slecht	51-100%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels			25			slecht	0%	96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën						niet		1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						matig		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						niet		1993-2007
Sprinkhanen					0	goed		1993-2007
Overige ongewervelden						niet		1993-2007

Landelijke vegetatiedatabank: [gegevens inzien van dit hok](#)

Bijlage 2: Literatuurlijst

Anonymous, 2007. Natuurgebiedsplan "Oost-Brabant", Streefbeelden en subsidies voor natuur en landschap. Provincie Noord-Brabant, 2007.

Bal, D. en Van Zadelhoff F.J., 2001. Handboek Natuurdoeltypen. Rapport Expertise-centrum LNV 2001/20. Wageningen, 2001.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C., Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998, 2000, Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Van den Heuvel, W.A.M., Kuenen, F.J.A. en Van der Waal, B., 2007. Onderzoek naar het voorkomen van reptielen en amfibieën op het springterrein Schaijk. Stichting RAVON, Nijmegen.

Van den Heuvel, W.A.M., Bosman, W. en Kuenen, F.J.A., 2008. Onderzoek naar het voorkomen van de hazelworm in een terrein van Defensie op de Reekse heide bij Schaijk. Stichting RAVON, Nijmegen.

Provincie Brabant, cd rom ; Rekening houden met Habitatrichtlijnsoorten in Noord Brabant.

Websites:

www.ravon.nl

www.vleermuis.net

www.natuurloket.nl

www.vogelbescherming.nl

www.minlnv.nl